

Традыцыйная культура беларусаў

Кароткія вынікі круглага стала

30 кастрычніка ў Беларускам дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў адбыўся круглы стол на тэму «Традыцыйная культура беларусаў: сучасны стан, праблемы захавання і развіцця», арганізаваны Рэспубліканскім цэнтрам нацыянальных культураў, БДУКіМ, Беларускам фондам культуры, навуковымі і мастацкім кіраўніком Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня» Мікалаем Козенкам.

Да размовы былі запрошаныя прадстаўнікі міністэрстваў культуры і адукацыі, навуковыя супрацоўнікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, прадстаўнікі Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў БДУКіМ, кіраўнікі мастацкіх калектываў, цэнтраў мастацкай творчасці дзяцей і моладзі, абласных цэнтраў народнай творчасці, грамадскіх арганізацыяў, прадстаўнікі рэспубліканскіх друкаваных СМІ.

Мадэратарамі выступілі прарэктар па навуковай рабоце ўніверсітэта Віктар Языковіч і старшыня БФК Тадэуш Стружэцкі.

Віктар Языковіч цёпла павітаў удзельнікаў круглага стала пад дахам адзінай у краіне ВНУ, дзе захаваліся спецыяльнасці па народнай беларускай культуры, і каротка прадставіў накірункі дзейнасці, дасягненні і напрацоўкі выкладчыкаў у напрамку падрыхтоўкі кваліфікаваных спецыялістаў па традыцыйнай культуры.

Тадэуш Стружэцкі зазначыў, што падобных сустрэчаў і размоваў па тэме

захавання і развіцця традыцыйнай культуры было шмат, але выказаныя неаднаразова прапановы застаюцца нерэалізаванымі. За апошнія тры дзесяцігоддзі зроблена нямала, але губляецца больш. Мы актыўна засвойваем напрацаваны досвед, але і губляем назвапашаны. Традыцыйная культура не стала асноўным фактарам фармавання нацыянальнай свядомасці беларусаў, не мае шырокай запатрабаванасці ў грамадстве, часцей успрымаецца як дэкаратыўны элемент разнастайнасці

і ўпрыгожання канцэртаў і масавых мерапрыемстваў, і гэта пры тым, што Беларусь мае самую багатую і разнастайную сярод многіх еўрапейскіх краінаў традыцыйную культуру.

Няма пакуль асобнай дзяржаўнай або міжгаліновай сістэмы выхавання і развіцця традыцыйнай культуры. Адсутнічае неабходная каардынацыя ў сферы культуры і адукацыі, у самой сферы культуры. З кожным годам скарачаецца колькасць носьбітаў традыцыйнай культуры, якія перанялі яе з рук у рукі, з вуснаў у вусны ад бацькоў і дзядоў. Пакуль не створаны інфармацыйны банк дадзеных ці паўнаўартасны сайт традыцыйнай культуры. Не надаецца належнай увагі гэтай тэме ў дзяржаўных СМІ.

(Заканчэнне на стар. 3)

Віктар Языковіч

Тадэуш Стружэцкі

Традыцыйная культура беларусаў

Кароткія вынікі круглага стала

(Заканчэнне.
Пачатак на стар. 1)

Галоўнай мэтай круглага стала ён лічыць прафесійнае вызначэнне праблемаў і болевых кропак захавання і развіцця традыцыйнай народнай культуры і выпрацоўку прапановаў органам дзяржаўнага кіравання, усім зацікаўленым структурам ніжэйшага ўзроўню, грамадскім установам – для прыняцця рашэнняў і праграмы дзеяння ў гэтай сферы. У справе прыцягнення ўвагі грамадскасці, навуковых спецыялістаў, практыкаў, усіх, ад каго залежыць лёс нацыянальнай культуры, да праблемаў традыцыйнай культуры вялікую ролю павінны выконваць СМІ. Тэма патрабуе сістэмнай і скаардынаванай працы ўсіх зацікаўленых бакоў, падтрымкі і папулярызаванні на ўсіх узроўнях. Дапрацаваны праект Рэзалюцыі круглага стала будзе накіраваны органам дзяржаўнага кіравання і апублікаваны ў СМІ.

У коле акрэсленых праблемаў, на якія звярнуў увагу М. Козенка: адсутнасць дзяржаўнай праграмы «Традыцыйная культура і дзеці Беларусі», каардынацыйнага цэнтру народнай культуры і амаатарскай творчасці, навукова-метадычнага цэнтру беларускага народнага мастацтва, які б каардынаваў працэсы; праблема кадраў, што існуе, не спрыяе развіццю традыцыйнай культуры. Трэба ўдасканаліць праграму навучання спецыялістаў. Адчуваецца хранічны недахоп музыкаў, якія б ігралі не толькі па нотах, але і па слыху, і мелі навыкі імпрэві-

Мікалай Козенка, Святлана Беразоўская, Алена Каліноўская

зацы. Прапанаваў стварыць беларускі рэспубліканскі саюз фалькларыстаў, удасканаліць праграму фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня», надаць кіраўніку фестывалю права ажыццяўлення інавацыйных праектаў.

Прапановы падтрымалі Ірына Дземянчук, дырэктар Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці, і Вячаслаў Калацэй, загадчык кафедры этналогіі і фальклору БДУКіМ. Спн. Ірына адзначыла, што ў раёнах няма спецыялістаў, мясцовыя ўлады павінны адказна ставіцца да выбару кандыдатаў на пасады і забяспечыць ім адпаведную падтрымку, каб дзеці змалку далучаліся да фальклору ва ўстановах адукацыі. Сп. Вячаслаў падкрэсліў неабходнасць усебаковай папулярызаванні «Берагіні» і пашырэння праграмаў навучання спецыялістаў. Адначасова ён засяродзіў увагу на тым, што трэба бачыць розніцу паміж карэннай культурай, аўтэнтным фальклорам і сцэнічным стылізаваным народным мастацтвам. Калектывы, што накіроўваюцца ўладамі на міжнародныя фальклорныя фестывалі (за рэдкім выключэннем), не маюць дачынення да аўтэнтныкі, адносяцца да жанру «народны балет».

У працяг тэмы загадчык аддзела арганізацыйна-метадычнай работы Любанскага раённага цэнтру культуры, кіраўнік узорнага фальклорнага гурта «Верабейкі» Сяргей Выскварка дадаў, што ў Літве аўтэнтны краінаў Еўропы выступаюць у лепшых канцэртных залах. У нас,

акрамя «Берагіні», такога няма. Няма і належнай увагі да фальклору. Аўтэнт існуе разам з фальклорам (фальклор ува мне), сцэнічнае мастацтва – само па сабе. Аўтэнт пражывае сітуацыю, сцэнічнае выкананне – на працаваная эмоцыя. Аўтарскія напрацоўкі выдаюць за народныя. Сп. Сяргей прапанаваў выдзеліць фальклор у яго аўтэнтных формах, стварыць сайт (па прыкладзе рускага, балгарскага ці польскага), дзе можна пабачыць аўтэнтнае выкананне. Калі будзе метадычны кантроль усіх метадычных службаў,

Мікалай Дудчанка

толькі тады будзем мець жаданы вынік. На жаль, сістэма культуры так пабудаваная, што няма часу глыбока займацца фальклорам на месцах, таму ў кожным раёне павінны быць іскрынікі з кастра «Берагіні». Таксама ён звярнуў увагу на тое, што кожны працуе сам па сабе, няма адзінага цэнтру, які вельмі неабходны. На міжнародных фальклорных форумах Беларусь павінны прадстаўляць аўтэнтныя носьбіты (пакуль яны жывыя), а не афіцыйна-ўрачыстыя сцэнічныя калектывы. Трэба прыцягнуць увагу навукоўцаў НАН Беларусі да вывучэння Падляшша, цалкам беларускай вобласці ў Польшчы, дзе захаваліся аўтэнтныя строй, танцы, спевы, абрады, жывыя носьбіты.

Балетмайстар-пастаноўшчык Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага ансамбля «Харошкі» Мікалай Дудчанка канстатаваў, што фальклор не прадстаўлены ў дзяржаўных канцэртах як

непатрэбны вышэйшай уладзе. Для навучання дзяцей прапанаваў кожнаму студэнту (будучаму харэографу) у якасці дыплама даручыць практыку пастаноўкі беларускага танца ў дзіцячым садку і паказаць яе на дзяржаўных іспытах. Ён лічыць мэтазгодным скараціць у праграме навучання непатрэбныя харэографу прадметы, а вызвалены час далучыць да народнай харэаграфіі.

Праблему незапатрабаванасці спецыялістаў-фалькларыстаў у рэгіёнах агучыла Таццяна Пладунова, выкладчык кафедры этналогіі і фальклору БДУКіМ. Для іх няма працоўных месцаў. Без іх немагчыма весці фальклорны ўсенавуч.

Досведам працы ў рэгіёне падзялілася дырэктар Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтру Святлана Каржук. Яны ладзяць конкурсы дзіцячых фальклорных калектываў, майстар-класы, курсы, этнадыскатэкі, запрашаюць фальклорныя калектывы з іншых

Святлана Каржук

абласцей. Алена Каліноўская, вядучы спецыяліст аддзела інфармацыйна-аналітычнага забеспячэння дадатковай адукацыі дарослых ІПКіПК БДУКіМ, падкрэсліла неабходнасць вывучэння досведу рэгіёнаў і стварэння каардынацыйных цэнтраў народнай творчасці і нематэрыяльнай спадчыны, каб было каму рыхтаваць матэрыялы па ўнясенні адметнасцяў традыцыйнай культуры ў спісы

культурных каштоўнасцяў, у тым ліку фестываль «Берагіня» як прыклад досведу захавання традыцыяў.

Прафесар Энгельс Дарашэвіч унёс прапанову далучыць менеджараў культуры (якіх выпускаецца 600 чалавек) да прасоўвання фальклору ў грамадскую свядомасць.

Па вызначаных тэмах вы-

Энгельс Дарашэвіч

Таццяна Пладунова

казаліся Вольга Антоненка, Анатоль Бутэвіч, Алена Боганева, Наталля Драпакова, Алесь Лозка, Святлана Беразоўская ды іншыя. Усе выступоўцы аднагалосна засведчылі неабходнасць далучэння дзяцей і моладзі да традыцыйнай культуры, яе папулярызаванні ў грамадстве, выключную ролю Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва «Берагіня», які Уладзімір Гілеп прапанаваў вылучыць у нацыянальны спіс нематэрыяльнай спадчыны.

Падсумоўваючы вынікі абмеркавання, Т. Стружэцкі падзякаваў удзельнікам мерапрыемства, звярнуўся да прадстаўнікоў СМІ з прапановай асвятлення круглага стала ў іх выданнях і паведамліў, што Рэзалюцыя будзе змешчана на сайце БФК.

Наталі КУПРЭВІЧ,
фота аўтара

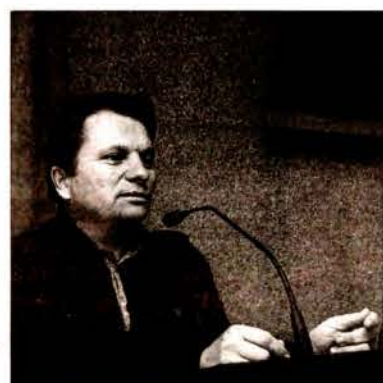
P.S. Матэрыялы круглага стала таксама надрукаваныя ў газетах «Звязда» і «Культура».

Ірына Дземянчук

Вячаслаў Калацэй

Сяргей Выскварка

Яўген Рагін, Алесь Лозка, Уладзімір Гілеп